V04 A Poeltenberg és Fackh családok

A következőkben egy 1848-as tábornok kerül napirendre. Róla Czilchert-Mayr Arthúr II. állította (a V03 fejezetben), hogy rokon (konkrétan „felmenő”). Ez a vélelem is egy kutatási lavinát indított el, és a valóság kiderítéséhez az egész Fackh család történetét fel kellett térképezni.

1. ábra: Poeltenberg Ernő szobra Pécsett

Ez a fejezet nem született volna meg, ha (162173) Czilchert-Mayr Aurél II. és (1621721) Kosári Aurél Oszkár 1994-ben nem támogatták volna a pécsi Poeltenberg szobor felállítását. Amikor az erről szóló hírt olvastam, elhatároztam, hogy megpróbálom felderíteni ezt az ominózus „rokonságot”. Nem volt könnyű, és maradt néhány feltételezés a levezetésben. Annyi biztos, hogy a kapcsolatnak van ténybeli alapja.

(A sorszámok az egyes nevek előtt a családfán való könnyebb elhelyezést segítik.)

A kiindulási pontot (162141) Maja Loehr alábbi két visszaemlékezése adta:

> „Attól a perctől kezdve, hogy megérkeztünk a [pozsonyi] állomásra, ahol a dédmama két szép barna lovával felszerszámozott kocsi várt ránk, a bakon egy libériás kocsis ült, s elvitt bennünket a Venturgasse 15. sz. családi házba -- számomra minden izgalmas élmény volt.
>
> Habár ez a ház szigorúan véve nem anyai családom tulajdona volt, mégis annyiban családi, hogy ükszüleim Fackh-ék ott laktak. Dédanyám Josefine Edle von Fackh itt született, és ott élt dédapámmal Gottfried Mayr-ral, aki Pozsony díszpolgára volt mint fizikus. Ő 1800-ban született, s ebben a házban halt meg 1867-ben.
>
> Velük lakott még Barbara Fackh, aki nem ment férjhez, de különleges tehetségéről volt híres.
>
> ---
>
> A dédmama és nagymama házában csak jó, régi bútorok voltak: néhány mária-terézia stílusú és empire darab, többségében pedig biedermeier—cseresznyefa bútorok. Nona lakásában elragadtatva néztem a rokokó ajtókat sárgaréz veretekkel, a kerek fehér rokokó kályhákat, amelyeket kintről fűtöttek nagy fahasábokkal. Amikor a felnőttek nem figyeltek rám, belopództam a nagy, meglehetősen sötét ebédlőbe, és megszemléltem a családi képeket, különösen az üknagymama Viktoria von Fackh, született Mihalkovics Victoria portréját, akit magamban ”ősanyának” hívtam.
>
> Nem volt szép öregasszony, kemény vonású arccal, loknis frizurával a kongresszusi időkből. [XVIII. sz. második fele.]”

Ennek a bejegyzésnek (konkrétan Mihalkovics Viktória említésének) köszönhetően megtaláltam a FamilySearch-ön Josefine (Josepha) születési anyakönyvét

162 Josepha Fackh

A keresztelésre 1810. szeptember 13-án került sor Pozsonyban.

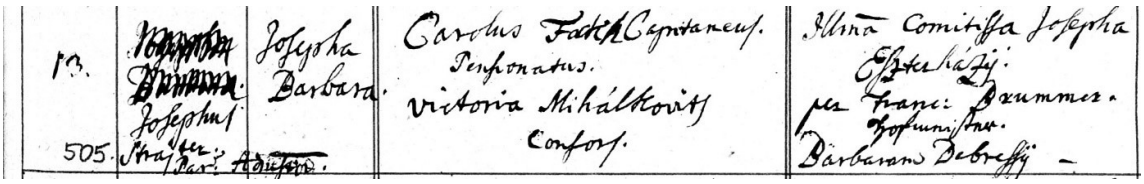

Az édesapa (16) Carolus Fackh kapitány. Látni fogjuk, hogy a Fackh családban rengeteg katonatiszttel találkozhatunk. Érdekesség, hogy a keresztanya Eszterházy Josepha grófnő volt, aki után a megszületett leány a keresztnevét is kaphatta.

Maja Loehr visszaemlékezése:

A Dédanyám, (Josefine Edle von Fackh), akit a gyerekei és unokái gyengéden szeretettek, valószínűleg nagyon csinos lehetett fiatal korában. Idős képein is látszik, hogy szelíd, szép formájú arca volt. Én úgy emlékszem rá, mint egy kicsi, hajlott hátú dámára, akinek fehér csipkés, lila szalagos ruhája volt, akivel hangosan kellett beszélni, és kezet kellett csókolni, - ez a mi családunkban nem volt szokás. Csupaszív asszony volt, de szellemileg nem elégítette ki a művelt férjét, aki irodalmi és filozófiai érdeklődése okán, a magasabb kultúra iránti igényét házon kívül kereste és találta meg.

161 Hugo Joannes Franciscus Paul Fackh

Aki keres az talál: előkerült Josepha Fackh bátyjának a születési anyakönyve is: eszerint Carolus Fackh és Mihalkovics Viktoria fiát 1809. június 28-án keresztelték meg. Az apa nyugalmazott (tiszteletbeli) kapitánya 'Jellaschitz' seregének. Károly és a később bemutatandó testvére, Ferenc talán egy egységnél "szolgáltak" korábban Eszéken. A keresztszülők között feltűnik „gróf Esterházy Nepomuk IV. János (1754. október 18. – Bécs, 1840. február 23.) Veszprém vármegyei főispán, kamarás, mecénás és gyűjtő."[i]

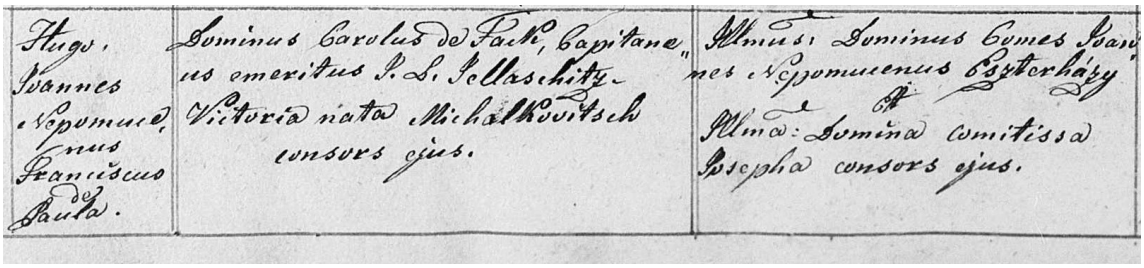
Hugo, Joannes Nepomucenus Franciscus de Paula.
Dominus Carolus de Fackh, Capitaneus emeritus S. S. Jellaschitz. Victoria nata Michalkovitsch consors ejus.
Illmus. Dominus Comes Joannes Nepomucenus Esterházy
Illma: Domina Comitissa Josepha consors ejus.

A Fackh – Mihalkovics házaspár első gyermeke (Aemilia Anna Francisca) 1803-ban született Pozsonyban. Az akkori anyakönyvben Carolus „nemesként" szerepel.

A Fackh család ősei

A következő lépésben természetesen Carolus Fackh őseit kerestem, de konkrét eredményre nem jutottam. Mégis, a Fackh családban gyakran használt nemesi, lovagi cím alapján azt gondolom, hogy megalapozott az a feltételezés, hogy az ősatya nem más, mint Andreas Fackh.

00 Andreas Fackh

„Andreas Fackh, más néven Andreas Jakob Ritter von Fack (* 1652 körül; † 1727. január 22., Bécs) osztrák orvos, udvari orvos, a bécsi orvosi kar dékánja.

Andreas Jakob Ritter von Fack 1677-ben Bécsben orvosi tanulmányokat folytatott. Eleinte hiába pályázott ösztöndíjra, 1678-ban mégis elnyerte a Bittnerianum ösztöndíját. 1682. augusztus 17-én Páduában orvosi doktori címet szerzett. (...) 1703. szeptember 2-án a kijelölt spanyol ellenkirály, III. Károly, a későbbi VI. Károly római német császár első személyi orvosa lett, és Portugáliában a Habitus Christi királyi rend lovagjává ütötték. 1711. október 1-jén VI. Károly császári protomedicusa lett, és 1712 februárjában tért vissza Spanyolországból. Szintén 1712-ben a bécsi orvosi kar dékánja lett.

Andreas Jakob Ritter von Fack 1703. április 23-án vette feleségül Anna Maria, született Schleubin (más néven Släby, Slaby) asszonyt. Második házassága

> Maria Annával, született Michlin, aki 1726. május 31-én halt meg. Ebből a házasságból két gyermeke született, Edmund fia (* 1717) és Maria Anna lánya (* 1715).”[ii]

Attól tartok az évszámok nem teljesen stimmelnek. Amennyiben Andreas tényleg 1652-ben született volna, akkor Edmund születésekor (1717) már 65 éves lett volna, ami azért nem túl valószínű.

0 Edmund Fackh

Róla csak ennyit találtam:

> „Fackh, Ritter. Erbländ.-österr. Ritterstand. Diplom von 1744 für Edmund Fackh, Landrath in Oesterreich ob der Enns.”[iii]

> „Fackh, lovag. Örökletes osztrák lovagi cím. Oklevél 1744-ből Edmund Fackh, Landrath [tartományi tanácsos, esetleg a tartományi tanács tagja] in Oesterreich ob der Enns-ben [ma Felső-Ausztria tartomány, fővárosa Linz]."

Úgy tűnik, hogy Edmund lecserélte, vagy kiegészítette apja portugál lovagi címét egy **örökletes** osztrák lovagi címmel is.

Edmund házasságáról, gyermekeiről nem találtam információt, de valószínűleg joggal tételezem fel, hogy a későbbi magyarországi Fackh lovagok az ő egyenesági leszármazottjai.

1 Bernát Fackh [FS: GP2D-HHP]

Itt van rögtön Fackh Bernát, az első Fackh, aki felbukkan a Czilchert családtörténetekben, családfákon is. Mivel Bernát egyik fia, József több beszámoló szerint is 1779-ben született, ő (azaz Bernát) könnyen lehet a fenti Edmund (*1717) gyermeke. (Amennyiben Bernát eme fia születésekor nagyjából 30 éves volt, akkor 1750-ben születhetett ő maga, amikor Edmund 33 éves volt, ami teljesen reális szcenárió.)

> „[Fackh Bernát felesége] Cseh Erzsébet magyar volt, és gyermekeit magyar nevelésben részesítette.” – írja a Honismereti Híradó 1974-ben. (Nagy Miklós: A badacsonytomaji krónikából)

Fackh Bernátról azt tudjuk, hogy császári és királyi őrnagy volt. Négy gyermekének áll rendelkezésre a keresztelési anyakönyve, egyről bizonytalan információval rendelkezünk, kettőről meg nem tudunk semmit. Azt tételezem fel, hogy mindketten 1778 előtt születtek,

- 11 Juditha *1778
- 12 József *1779 (?)
- 13 Antonius *1780
- 14 Anna Theresia *1781
- 15 Maria Catharina *1783
- 16 Carolus (Károly)
- 17 Franciscus (Ferenc)

12 lovag Fack József

> [Született] „Eszéken, 1779. Fackh Bernát cs. kir. őrnagy és Cseh Erzsébet fia. Magát magyarnak vallja, r. kat. Nyugalmazott ezredes (1793-1834. különböző magyar huszárezredeknél szolgált, a 4. huszárezredtől vonult nyugalomba).
>
> Valójában a „nyugalomba vonulás" nem volt teljesen önkéntes:
>
> „A fegyelmi úton történő kizárás mellett enyhébb esetekben előfordult a kényszernyugdíjazás is. Erre Fackh József ezredes esetében került sor, akit 1834-ben hamis kórházi számlák vezetése miatt felmentettek a 4. számú huszárezred parancsnoki beosztásából, de kegyelemből csak három hónapi elzárásra ítéltek, majd ennek letöltését követően nyugállományba helyeztek."[iv]
>
> Felesége 1828- Poeltenberg Amália (Poeltenberg Ernő honvéd tábornok nővére, meghalt 1848. aug. 31.), több gyermek apja. Oszkár és Gedő (Ottó) fiai huszárszázadosok a szabadságharcban.
>
> 1848. ápr. 24. alkalmazásáért folyamodik az Országos Nemzetőri Haditanácshoz. Augusztus 6-tól a mozgósított, és az óbecsei táborba vezényelt nemzetőrség parancsnoka a délvidéki seregben. Részt vesz a szerb felkelők elleni harcokban (Szenttamás szept. 21-i ostromában, az okt. 13-i óbecsei összecsapásban stb.). Okt. 26 - vezérőrnagy előbbi beosztásában. Dec. 4. kérésére négy hónap betegszabadságot kap – szabadsága leteltével nem tér vissza a honvédseregbe."

Tipikus mellékszál, de külön érdekesség, hogy Vidovszky ükapám (János III.) szintén részt vett az 1848. júliusi-augusztusi dél-vidéki nemzetőr mozgósításban. Így ír a becskereki táborozásról Haan Lajos:

> „A mi kapitányaink voltak: Vidovszky János uradalmi számtartó és Szucsu Mózes élelmezési megyei biztos. S ez elég baj volt. Ezeknek az uraknak életökben nem volt puska a kezükben, s ők valamennyi között a legjobban féltek."

Egy másik történelmi érdekesség, hogy 1824-ben mint ezredparancsnok-helyettes többek között Fackh alezredes írta alá Széchenyi István katonai értékelését.[v]

Még érdekesebb a következő story, amit unokája, lovag Fackh León ezredes mesélt el 1936-ban:

> [Fackh József] „nagyapám volt az, akinek történelmi szerepet juttatott a Gondviselés. Legfelsőbb parancsra éppen ő volt a két huszárosztálynak a parancsnoka, amely a nagy francia császárt, Napóleont Fontainebleauból a tengerpartra kísérte, hogy „Európa foglya" Elba szigetére induljon a száműzetésbe.
>
> A nép elkeseredett haragjától nem egy esetben nagyapám védte meg a trónjavesztett császárt, feladata végeztével a híres-nevezetes Simonyi óbester ezredével együtt a galíciai Tarnopolba került."[vi]

Fackh József 1856-ban hunyt el Bécsben.

2. ábra: lovag Fackh József

A Poeltenbergekre természetesen még visszatérek, de ennél fontosabb azt megjegyezni, hogy logikai levezetésem szerint a már korábban említett Carolus Fackh, valamint egy másik – mint később kiderült, Franciscus nevű – fiúgyermek ennek a lovag Fackh Józsefnek voltak a testvérei.

A Fackh-Poeltenberg házaspárnak három fiúgyermeke született:

- Oszkár 1829-1875
- Gedő 1832-1892
- Károly 1834-1898

121 lovag Fackh Oszkár

3. ábra: lovag Fackh Oszkár

[Született] Tarnopol, Galícia [ma Ternopil, Ukrajna], 1829. nov. 15. [Fackh Gedő] bátyja. A bécsi műszaki főiskolán végez. 1846- hadfi, 1848. júl. 1- hadnagy a 7. könnyű lovasezredben. Nőtlen (haláláig).

[1848] Szept. 7. a magyar kormány főhadnaggyá nevezi ki a 6. Württemberg huszárezredhez. Részt vesz a szerb felkelők elleni harcokban. 1849. februártól alszázados, ezrede péterváradi várőrséghez beosztott fél-századának parancsnoka. Márc. 24. tizenkét emberével áttör az ellenséges vonalakon, Szeghegyen felkeresi Perczel Mór tábornokot, majd visszatérve megviszi a felmentő csapatok közeledtének hírét Péterváradra. Ezért kitüntetik a katonai érdemjel 3. osztályával (ápr. 28.). Júliustól századkapitány, ezrede raktárának parancsnoka. Borosjenőnél teszi le a fegyvert.

A fogságból megszökik és emigrál. Karlsruheban műszaki főiskolát végez, majd Svájcban él. 1855. hazatér, Budán 10 év várfogságra ítélik.1856. kegyelmet kap. Később vasútépítő mérnök. A kiegyezés után a vasúti és hajózási osztály vezetője a magyar közlekedésügyi minisztériumban. Meghalt Bécs, 1875. ápr. 2. (Budapesten temették el.)

Megint lovag Fackh Leónt idézem 1936-ból:

> „Lovag Fackh Oszkár, a negyvennyolcas Lenkey huszárfőhadnagy eseményekben és sikerekben dús pályafutását mint a magyar kereskedelemügyi és közlekedésügyi minisztérium vasúti és hajózási osztályának miniszteri tanácsosa, számos magas külföldi rendjel tulajdonosa és I. Ferenc József kitüntető kegyelme folytán a Lipót-rend lovagja fejezte be. Királyhűség és honszeretet jellemezték egész életét, s neve megérdemli, hogy az utókor megemlékezzék róla.”[vii]

A lulirottak mélyen elszomorodott szivvel jelentik szeretett testvérbátyjuknak illetve sógoruknak nagybátyjuknak és unokaöccsüknek

FACKH OSZKÁR urnak,

volt magy. kir. ministeri tanácsosnak, a cs. kir. osztr. Leopold- és a porosz kir. korona rend lovagjának, a császári török Medjidje rend közép keresztesének

hosszasb betegség folytán Bécsben 1875. April hó 2an esti 7 órakor a halotti szentségek felvétele után, élete 46ik évében történt gyászos kimultát.

A drága elkunytnak hült tetemei vasárnap f. hó 4én délutáni 1/2 3 órakor fognak a Szt Mihály Plébania templomban ünnepélyesen beszenteltetni, és az államvaspályán **Budapestre** szállittatni — ugyanott hétfőn f. hó 5én délutáni 3 órakor, V. hold-utczai 10. sz. házban ujra beszenteltetni, és a budai katonai sirkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent misék pénteken f. é. hó 9én delelőtt 11 órakor Budapesten a Lipótvárosi plébania templomban, Bécsben pedig az udvari Szt. Mihály plébania templomban fognak megtartatni.

Fackh Gedö,
mint testvéröccse.
Fackh Helena sz. Poeltenberg,
mint sögornője.
Fackh Erna és Jenny,
mint unoka hugai.

Klopstein Fanny, báróné sz. Fackh,
Meyr Josefa sz. Fackh,
Fackh Borbála,
mint unoka néném.

Fackh Károly
mint testvéröccse.
Fackh Mária sz. Girault,
mint sögornője.
Gabrielle, Mari, Magda, Leo, Amália és Frida,
mint unoka hugai illetve unoka öccse.

OSZK
Országos Széchenyi Könyvtár

Fentebb Fackh Oszkár gyászjelentése 1875-ből, ami a kutatás szempontjából „perdöntő”:

Két testvérére (Gedő és Károly) még kitérek, de az igazán érdekes a középen szereplő Klopstein báróné és különösen Mayr Josefa sz. Fackh, akik „unokanénék”. A német verzióban ők „cousinen”, ami egyértelműen unokatestvért jelent. Azaz Oszkár és Josefa édesapjai (József és Carolus) testvérek voltak. A harmadik fiútestvér pedig Fackh Franciska, a későbbi báróné ismeretlen keresztnevű édesapja.

122 lovag Fackh Gedő

„Szül. 1832. szept. 9. Fackh József cs. kir. ezredes, 1848. honvéd tábornok és Poeltenberg Amália fia. Katona-dinasztiából származott, r. kat. Diák.

1869- felesége Poeltenberg Ilona, Poeltenberg Ernő ’48-as honvéd tábornok leánya, meghalt Badacsony, 1922.

1848 őszén hadnagy lesz a honvédsereghez csatlakozott 2. Hannover huszárezredben, a bánsági hadtestnél. 1849. febr. 3 főhadnagy alakulatánál a III. hadtestben. A tavaszi hadjárat végén kitüntetik a katonai érdemjel 3. osztályával (ápr. 30.). Végül alszázados ezredénél.”[viii]

4. ábra: lovag Fackh Gedő

A szabadságharc utáni életéről ezt találtam:

> „A Bach-korszak után Zala vármegye főpénztárnokaként működött, földbérlő Botfán, tagja a Zala megyei Honvédegyletnek. Botfai illetősége több éven át tart. Ezalatt köt házasságot Poeltenberg Ernő tábornok leányával, Ilonával (Helene), itt születik e házasságból három gyermeke közül Ernesztina (1869) és Joanna (1871). Később a Badacsonytomajon vásárolt birtokon telepedett le, harmadik gyermeke, Elemér már itt látta meg a napvilágot (1875). 1887-től a ’48-as párt sárvári kerületének képviselőjeként vállal még politikai szerepet. Budapesten, 1892. január 7-én hunyt el, a Kerepesi temetőben nyugszik.[ix]

Mint kiderült, borászattal is foglalkozott:

> „Fackh Gedő Badacsonyban telepedett le, és a borászatra, gazdálkodásra adta a fejét. Nevéhez fűződik a badacsonyi bor híressé tétele. Nem sajnálta a fáradságot, és kiválóbbnál kiválóbb tőkét telepített. Hírnevet szerzett az amúgy is kiváló bornak.
>
> Közben korteskedett is. Egyetlen pártot ismert: a függetlenségét és a szabadságét. Híres és emlékezetesbeszédét Sárváron, a Korona Szálló udvarán tartotta1887. május 1-én. Programszónoklatát így kezdte:
>
> > — Kedves Elvtársak! Mi Kossuth Lajos honszeretetétakarjuk minden igaz magyarban ébren tartani és ápolni.”[x]

Családjáról:

> „Fackh Gedő és Poeltenberg Ilona házasságából három gyermek született:
> - 1221 Fackh Ernesztina,
> - 1222 Fackh Joanna és
> - 1223 Fackh Elemér.
>
> Mindhárman a badacsonytomaji temetőben nyugszanak.
>
> Fackh Joanna [Jenny néni] az I. világháború alatt ápolónő volt Badacsonyban, s ápoltjai között volt Egry József festőművész is. Badacsonytomajon, 1919. szept. 21- én ment férjhez dr. Bothmer Jenőhöz, a cs. és kir. 9. huszárezred nyugdíjas őrnagyához, aki 1906-ban századosként nyugalomba vonult, s Keszthelyen élt. Felesége mellett pihen a badacsonytomaji temetőben.
>
> Pöltenberg Ernő tábornok egyenes ági leszármazottjai unokája, Fackh Joanna özv. Bothmer Jenőné 1958-as halálával kihaltak. A Fackh rokonság és leszármazottaik azonban feltehetően napjainkban is léteznek.”[xi]

Bizony.

1222 nemes Fackh Jenny („Zseni”)

Egy hír a Budapesti Hírlapból, 1914-ből:

> ’ **Hazafias áldozatkészség Badacsonyban**, — mint nekünk írják —
>
> Fackh Jenny úrhölgy a saját festményeiből képsorsolást és árverést rendezett a Vörös Kereszt javára 168 korona eredménnyel. A szép példától fellelkesült helybeli intelligencia hölgytagjai házról-házra járva pénzt és apró csecsebecséket szedve össze tombolát és szerencsekerék-játékot rendeztek a rákövetkező héten, amikor 413 korona 88 fillér folyt be.”[xii]

Két évvel később:

> [Egry József] „1916 tavaszán nagybetegen érkezett meg Badacsonyba, ahová gyógykezelésre küldték. Annyira gyenge volt, hogy a Hableány étteremben felállított alkalmi kórházig sem tudott elmenni a vasútállomásról, az első éjszakát a forgalmista irodájában töltötte.
>
> A beteg katonákról egy orvos mellett két ápolónő gondoskodott. Egy házasulandó korú lány, Fackh Johanna – Poeltenberg Ernő unokája – és Vízkelety Ferenc ezredes felesége. Egy fennmaradt képeslap tanúsága szerint a fiatal lány [Jenny] a 33 éves bakának nemcsak az egészségét, hanem a lelkét is szerette volna megmenteni, de hiába álmodozott, a festő figyelmét más kötötte le. Egry később szűkszavúan írta meg lábadozása történetét, annál többet elárulnak azonban ekkor készült rajzai, köztük a segédápoló által később megtalált aktképek [amik Vízkelety Ferenc feleségét, Pauler Júliát ábrázolták].”[xiii]

5. ábra: Egry József: Pauler Júlia és a Balaton

Az akkor 42 éves asszony és Egry egy életre egymásra találtak. A nő elvált a férjétől, hátrahagyta a nagypolgári miliőt és feleségül ment a később híressé vált festőhöz. A mi családtörténetünk szempontjából „érdekesebb” lett volna, ha Jenny-t választja.

Néhány éve jelent meg Ungváry Rudolf 'Balatoni nyaraló' c. könyve, ami fantasztikus mennyiségű tényanyagot tartalmaz a Badacsonytomajban élő (valamikor) jómódú családok (sok esetben tragikus) sorsáról. Természetesen a Fackh család és villa sem maradhatott ki a könyvből.

> Például a II. világháború után „nem találta az egész testet eltakaró fürdőruháját, ezért mindig fehér esőköpenyben jött le úszni. A vízben is magán tartotta." (i.m., XI. fejezet)

A könyv szintén megemlékezik Poeltenberg Ernőről, fiáról, Lipótról, továbbá Fackh Gedőről és Jennyről, valamint férjéről, Bothmer Jenőről (1866-1918):

> Gilteni báró, cs. és kir. kamarás, huszárőrnagy, szőlőbirtokos.

Róla így ír Krúdy Gyula:

> „A mi hősünk – báró Bothmer Jenő kapitány – sokkal kevesebbet pörgette az asszonyféléket, mint ezt várni lehetett volna a délceg férfiútól (a hegedűbe már inkább belenézegetett), ellenben annál többet foglalkozott a fenevadjaival. Ha huszártiszt nem lett volna, elmehetett volna állatszelídítőnek, olyanformán tanulta ki az állatszelídítést.
>
> – Gyere birkózni, cimbora! –
>
> biztatgatta a medvesüvölvényt, amely elég erős volt ahhoz, hogy egy kisebb fajta riskát leüssön vala, de a báróval nem bírt. Ott ölelgették egymást a ketrecben, hemperegtek a szalmán, hol az egyik volt felül, hol a másik, a medve a báró karfogása alatt úgy ordított, hogy a piacig hallatszott, de a kapitányról is csurgott a víz, amikor a medve visszaadott egy-egy szorítást. Mert hiszen nem tudhatta a jámbor, hogy őfelsége honvéd huszárkapitányával birkózik.
>
> A börtönből kiszabadított kutyamosónak a ketrecen kívül csak arra kellett ügyelnie, hogy a medve ne mehessen hajlékából a báró után, mikor az megelégelve a birkózást, kiugrott a ketrecből. A mackó, persze, szeretett volna tovább is birkózni, döngette a ketrecet, mert az ilyen medveféle végül azt hiszi, hogy erejénél fogva bizonyos jogai is vannak.
>
> A kapitány azonban már az udvaron álló gémeskút mellé vonult, ahol vödörszámra öntögette a hideg vizet magára, hogy csak úgy párolgott kiveresedett mellkasa. Onnan mutatott fügét a mackónak, amikor az a birkózás folytatásáért könyörgött."[xiv]

1223 lovag Fackh-Poeltemberg Elemér

Fackh Gedő egyetlen fiúgyermeke. Haláláról így számolt be a Zalai Magyar Élet 1941-ben:

> „Lovag Fackh Elemér badacsonyi szőlősgazda, az úgynevezett skót kastély ura, 66 éves korában elhunyt."

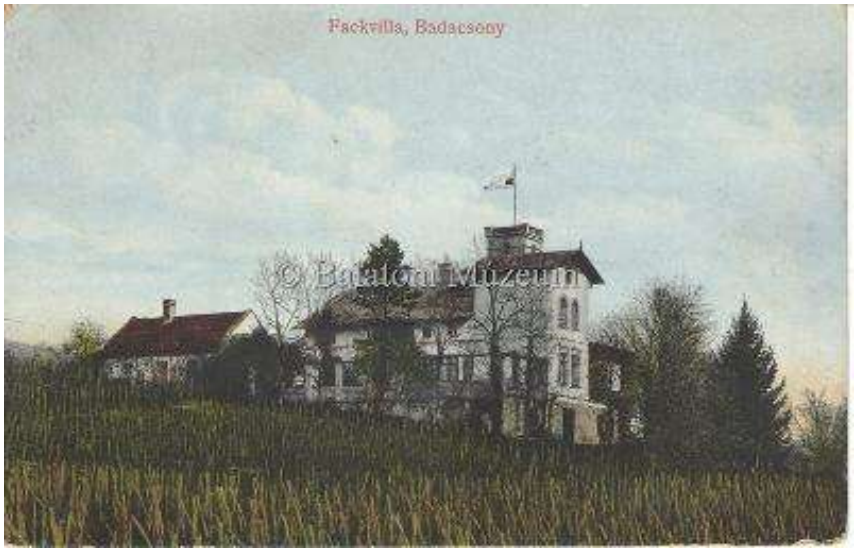

6. ábra: A badacsonyi Fackh villa 1947-ben[xv]

Ennél többet életéről sem találtam, viszont figyelemre méltó a gyászjelentés. Igen, ott jobbra lent felbukkan Czilchert-Mayr Artúr II. (a későbbi m. kir. madridi konzul) mint unokaöccs.

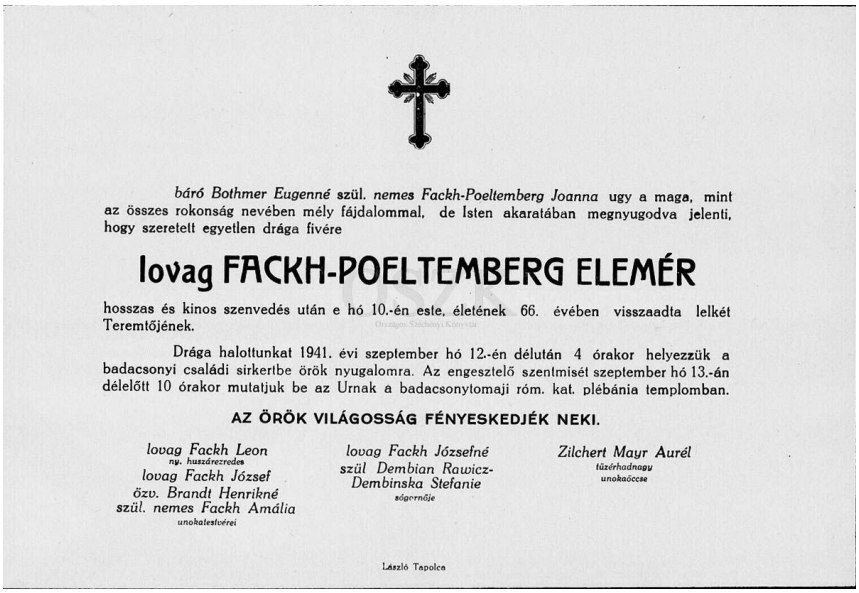

báró Bothmer Eugenné szül. *nemes Fackh-Poeltemberg Joanna* ugy a maga, mint az összes rokonság nevében mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva jelenti, hogy szeretett egyetlen drága fivére

lovag FACKH-POELTEMBERG ELEMÉR

hosszas és kinos szenvedés után e hó 10.-én este, életének 66. évében visszaadta lelkét Teremtőjének.

Drága halottunkat 1941. évi szeptember hó 12.-én délután 4 órakor helyezzük a badacsonyi családi sirkertbe örök nyugalomra. Az engesztelő szentmisét szeptember hó 13.-án délelőtt 10 órakor mutatjuk be az Urnak a badacsonytomaji róm. kat. plébánia templomban.

AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG FÉNYESKEDJÉK NEKI.

lovag Fackh Leon
ny. huszárezredes
lovag Fackh József
özv. Brandt Henrikné
szül. nemes Fackh Amália
unokatestvérei

lovag Fackh Józsefné
szül Dembian Rawicz-Dembinska Stefanie
sógornője

Zilchert Mayr Aurél
tüzérhadnagy
unokaöccse

László Tapolca

A Dunántúli Naplóban 1999. október 26-án megjelent interjú szerzője szerint ő „kései leszármazottja Poeltenberg Ernőnek.”[xvi] Ma már tudjuk, hogy ez így, ebben a formában biztosan nem igaz. Az viszont erősen valószínűsíthető, hogy egyik felmenője (Carolus Fackh) testvére volt annak a Fackh Józsefnek, akinek a felesége (Amalia) és az egyik menye (Fackh Gedő felesége, Ilona) is a Poeltenberg nevet viselte.

123 Fackh Károly II.

Fackh József gyermekei közül a legfiatalabb és az egyetlen „Fackh”, akivel a Wikipedia önálló szócikkben foglalkozik.

> „Fackh Károly (Buda, 1834. október 23. – Budapest, 1898. november 7.) politikus, országgyűlési képviselő, miniszteri tanácsos, a Magyar Nyugati Vasút vezérigazgatója, majd elnöke, Rákosliget megalapításának kezdeményezője és vezetője.
>
> Budán született katonacsaládba. Apja Fackh József huszárezredes, később az 1848–49-es forradalom és szabadságharc honvéd tábornoka, anyja pedig Poeltenberg Amália.
>
> Tanulmányait Budán kezdte, majd a bécsújhelyi Theresianum Katonai Akadémián fejezte be; innét 1853-ban hadnagyi ranggal a hadseregbe került. Előbb a bécsi geográfiai intézetben, majd a hadsegédi karnál dolgozott, miközben főhadnaggyá lépett elő. Az 1859-es Szárd–francia–osztrák háborúban az északitáliai osztrák haderő főparancsnoka.
>
> 1860-ban Franciaországban megnősült, majd leszerelt, és francia származású feleségével szegvári birtokukon gazdálkodtak, mígnem a Déli Vasútnál kezdett el dolgozni. Az ebben az évben Magyarországra látogató Jérôme Bonaparte-ot (Napóleon legfiatalabb öccsét) ő kalauzolta útja során. 1867-ben a vasúti és hajózási felügyelethez került. A Magyar Nyugati Vasút létrehozásakor, 1869-ben kinevezték a társaság vezérigazgatójává, aminek 1889. január 1-jei államosításáig vezetője maradt. Innét a Kereskedelemügyi Minisztériumhoz került, ahol Baross Gábor miniszter tanácsosa lett.”[xvii]

7. ábra: Fachk Károly

Következzék egy vidám történet Mikszáth Kálmán tollából. Hangosan felnevettem, amikor olvastam, és arra gondoltam, hogy ez akár napjainkban is megtörténhetne az állampárti képviselők soraiban.

„A Fackh Károly esete

Fackh Károly föltette magában, hogy már ő is megszólal [az országgyűlésen]. Eleinte abban volt, hogy egy nagy beszédet mond. Később aztán lelicitálta magát.

> Ejh, elég lesz egy kisebb beszéd is.

Amint azonban tettre került a dolog, így okoskodott magában:

> Bolondság! Hiszen az interpellációkkal is híressé lehet az ember. Ott van Olay Szilárd. Egy interpellációt fogok mondani.

És igaza volt, reggelre már híres ember lesz ezzel az interpellációjával. Hiába, szerencsés kéz az övé. Pedig egyszerű tárgyat választott, az iránt interpellálta meg Tisza Kálmánt, van-e tudomása arról, hogy némely helyeken bizonyos biztosító társulatokat hatósági presszióval tukmálnak a közönségre?

Fackh Károly azt gondolta, hogy a miniszter rögtön válaszol s ugyanarra a papírra odakomponálta előre a miniszter válaszára adandó válaszát is. Mikor az interpellációt elzengte, nyilván odaadta a szöveget a gyorsíróknak, hogy leírhassák.

De azok tévedésből leírták a választ is.

A miniszter azonban véletlenül nem válaszolt ma Fackh-nak.

S itt következik a komikum. A Fackh válaszát tévedésből lenyomatta egy esti lap s most már tudjuk, hogy a Tisza válaszára (amit azonban nem tudunk sem mi, sem Fackh Károly) szórul-szóra ezt fogja válaszolni:

> »Miután a tisztelt miniszterelnök úr válaszában megnyugtatott az iránt, hogy a kormány e tekintetben semmi rendeletet vagy utasításokat nem bocsátott ki, és az ilynemű visszaéléseknek orvoslását helyezi kilátásba, a miniszter úr ezen válaszát tisztelettel tudomásul veszem.«

Van mégis, uraim, isteni gondviselés! Így lett rehabilitálva Thassy Géza. S így sült ki, hogy Fackh Károly milyen előrelátó![xviii]

(Az el nem hangzott viszontválasz megjelent a Nemzet 1886. március 3-i számában.[xix])

Fackh Károly és feleséges az 1880-as évek elején impozáns villát építtetett az Andrássy úton.

„A XIX. század utolsó harmadában kiépült Sugárút (ma Andrássy út) egyik legérdekesebb épülete a középkori tornyos várkastélyokat idéző Andrássy út 117. szám alatti villa volt. Az emeletes ház a központi részén kimagasló toronnyal 1881–1882-ben épült.

Az építtető Fackh Károly (1834–1898) a kor jeles személyisége volt: a Magyar Nyugati Vasút vezérigazgató-elnöke, Pöltenberg Ernő unokaöccse, Baross

Gábor tanácsadója, országgyűlési képviselő (Szabadelvű Párt), Rákosliget létrehozásának kezdeményezője. A felesége, Marie Girault de Roche-Corbon régi francia nemesi családból származott.

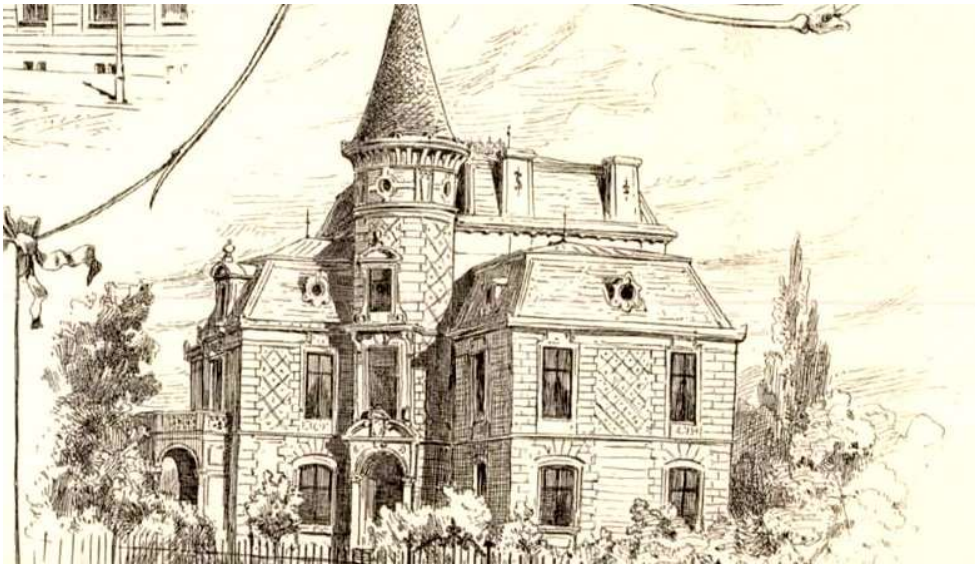

8. ábra: a volt Fackh villa az Andrássy úton

A telket a Fővárosi Közmunkák Tanácsától 1880. december 20-án vásároló házaspár tudatos intenciója lehetett a francia várkastélyok világának felidézése. Elképzeléseikhez a svájci, francia születésű Ray Rezső Lajost nyerték meg, akinek egész életművére mély hatást gyakoroltak a Charles Garniernél folytatott párizsi tanulmányai. Ray olyan közismert neobarokk épületek tervezője, mint a Royal Nagyszálló, a Lukács gyógyfürdő.” [xx]

A gyászjelentés, amiben csak a szűk család tagjai vannak említve.

Özv. **Fackh Károlyné** szül **Girault Mária de Roche-Carbon** saját, valamint gyermekei: **Gabriella** férjezett **báji Patay Istvánné, Mary** férjezett **eormányesi és karánsebesi báró Fiáth Miklósné** és ennek gyermekei; — **Magda, Léon,** cs. és k. huszár főhadnagy, **Amelie, Frida, Paula** és **József**; vejei **eormányesi és karánsebesi báró Fiáth Miklós,** orsz képviselő és **báji Patay István,** sógornéja özv. **Fackh Gedőné** szül. **poeltenbergi Poeltenberg Helén** és gyermekei nevében megtört szivvel jelenti forrón szeretett férjének

méltóságos Fackh Károly urnak

m. k. min. tanácsos, volt orsz. képviselő, Gyanafalva díszpolgára, a III. oszt. vaskoronarend és a katonai érdemkereszt (hadiékitménnyel) tulajdonosa, a szerb Jakova-rend főtisztje, a franczia becsületrend lovagja, a porosz koronarend tulajdonosa, a m. nyugoti vasut volt vezérigazgatója és mostani elnöke, a dunántuli és a szombathely-pinkafői h. é. vasutak igazgagatósági tagja, az általános vaggonkölcsönző-társulat igazgatósági, a nemzetközi vaggonkölcsönző-részvénytársaság felügyelőbizottsági tagja, a „Munkás-Otthon” szövetkezet elnöke stb. stb.,

folyó hó 6-án élete 64-ik, boldog házassága 36-ik évében, szivszélhüdés következtében beállott gyászos halálát.

A megboldogultnak hült tetemei f. hó 8-án délután 3 órakor **Bajza-utcza 4. szám** alatti lakásában fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és a budai katonai temetőben levő családi sirban örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent miseáldozat a terézvárosi plébániatemplomban folyó hó 9-én délelőtt 10 órakor fog a Mindenhatónak bemutattatni.

Budapest, 1898. november hó 6-án.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Entreprise des pompes funèbres, (kigyó-utcza 1. sz.)

Fack Károly feleségének, gyermekeinek a bemutatásától eltekintek. Kivéve két érdekes történetet:

1231 Fackh Leo

Ugye ő volt az, aki 1936-ban elmesélte, hogy nagyapja, lovag Fackh József kísérte Napóleont Fontainebleauból a tengerpartra első száműzetésé kezdetén. A következő történet két évvel korábban, 1934-ben játszódott:

> „Tisztelt Képviselőház!
>
> A budapesti kir. főügyészség 10.499/1934. f. ü. szám alatt őrgróf Pallavicini György országgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető törvényszék B. XXXV. 10.760/2—1934. számú megkeresése szerint ellene a bíróság bűnvádi eljárást indított, mert a lefolytatott nyomozás adatai szerint Budapesten 1934. évi április hó 10. napján este a Budai Vigadóban tartott ülés végén az ott szolgálatban álló Jancsó Lajos detektívnek, aki a botjával verekedő Fackh Leótól a botot elvette és a verekedés helyéről elvezette, azon kijelentésére, hogy azért vezettette el és igazoltatja Fackh Leót, mert verekedett, ismételten — még azután is, hogy a detektív magát igazolta, •—- azt kiáltotta: »hazudik« !”[xxi]

1232 lovag Fackh József II.

Fackh Károly gyermeke 1880-1942. élt. Ezt olvassuk róla a pesti Napló 1904. július 8-i számában:

> **„A pórul járt gavallérok. —**
> Saját tudósítónktól. —
> Budapest, július 7.
>
> Az állatkerti Vampetics-féle vendéglőben tegnap este történt kardaflér a katonai és rendőrségi hatóságokat egyaránt foglalkoztatja. A főkapitányságon Barta Béla rendőr fogalmazónak osztották ki az ügyet. A fogalmazó ma délben befejezte a vizsgálatot s az iratokat már át is küldte a térparancsnoksághoz további eljárás végett. Miután a vizsgálat csakis Schmiedt Gusztáv főhadnagy ellen irányul, a rendőrség nem is tesz további lépéseket. A rendőrségi iratok között legfontosabb a főhadnagy vallomása.
>
> Schmiedt az esetet így beszélte el:
>
> > — Az este egy hölgy társaságában a Vampeticshez tértem be vacsorára. A szomszédos asztal mellett négy férfi és egy hölgy ült. Egyszerre megjelent az asztalomnál egy virágárus leány és virágbokrétát tett a társaságomban levő hölgy elé. Megkérdeztem, hogy ki küldi a virágot? A leány erre rámutatott a szomszéd asztalnál ülő fiatalemberre, akiről később tudtam meg, hogy lovag Fackh József. Természetes, hogy a bokrétát visszautasítottuk. A fiatalember most különböző kötekedő megjegyzést tett. Hogy a nyilvános botrányt elkerüljem, fizettem és távozni akartam. Ekkor Fackh József utánam sietett és kérdőre vont:

— Hogy mer beleavatkozni abba, ha én ennek a hölgynek virágot küldök.

A botránytól el akartam kerülni és így válaszoltam:

— Hagyjon békében és menjen tovább! Ezzel hátat fordítottam és indultam kifelé. Hallottam, amikor mögöttem Fackh azt mondotta:

— Bakahadnagy!

Erre azonban már nem reagáltam, mert nem vettem magamra. A következő percben azonban hátulról Fackh megragadta a galléromat és botjával a fejemre sújtott, a miközben azt kiáltotta reám:

— Gyáva!

Erre az inzultusra megfordultam és kardot húztam, amire Fackh futni kezdett. Én utána vágtam és a két válla között érte a kardom. (…)

Fackh József lovag a Réczey tanár klinikájának I. számú különszobájában fekszik. Ma reggel dr. Borszéky tanársegéd megvizsgálta és konstatálta, hogy sebesülése súlyos, de nem veszedelmes. Az afférre vonatkozólag nem ad felvilágosítást.

Az affér póruljárt szereplője, Fackh József, egy biztosítótársaság tisztviselője. Vagyonos fiatalember. Az édesapja vasútigazgató volt. Három évvel ezelőtt halt meg. Tegnap ő is nagyobb társasággal mulatott a Vampeticsben. Érdekes, hogy Fackh bátyjának is egy katonatiszttel volt afférja néhány évvel ezelőtt. A gyönge testalkatú fiatalembernek kötekedő hire van.”[xxii]

Gyászjelentése nem említi a 38 évvel korábbi afférт:

†

Özv. lovag nemes Fackh Józsefné szül. Razviecz-Dembinska Stefania felesége, lovag nemes Fackh Leon, özv. Brandt von Fackh Heinrichné szül. lovag nemes Fackh Amelie testvérei, valamint az egész rokonság nevében a legmélyebb fájdalommal és a Mindenható Isten szent akaratában, a vallás adta megnyugvással jelentik, hogy

lovag nemes Fackh József

a cs. és kir. 7. huszárezred tart. hadnagya,
a cs. és kir. vitézségi, a porosz Kriegs-Verdienst és a Károly király csapat kereszt, Nemzetvédelmi kereszt tulajdonosa, volt r. t. igazgató, a Magyar Vöröskereszt megbizottja

hosszas szenvedés és a szentségek felvételével megerősítve, folyó évi november hó 26-án az Úrban csendesen elszenderült.

Szeretett halottunk földi maradványai folyó hó 28-án, szombaton délután ¾4 órakor fognak a farkasréti temető halottasházában a római katholikus anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni és ugyanazon temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szent miseáldozat folyó évi november hó 30-án délelőtt 10 órakor fog az Angolkisasszonyok templomában (XII., Szarvas Gábor-út 50.) a Mindenhatónak bemutattatni.

Budapest, 1942. november hó 26-án.

Áldás és béke poraira!

Lakás: XII., Széher-út 14.

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV., Kígyó-u. 5. Tel. 188-535. Buschmann F. utódai, IV., Molnár-u. 37.

Következzék egy távolabbi rokon, Fackh Franciska, akinek halálhírében minden újság megemlítette Fackh Károlyt is.

171 Klopstein Józsefné báróné, Fackh Franciska

> „Ennsbrücki báró Klopstein Józsefné, szül. Fackh Francziska — ki öcscsénél [unokaöccsénél] Fackh Károly képviselő és vasúti igazgatónál látogatáson időzött — ma reggel életének 81 ik évében elhunyt. Az elhalt özvegye volt b. Klopstein tábornoknak, ki már 1823-ban a 47-ik gyalogezred tulajdonosává neveztetett ki s a huszas években, mint a szicziliai osztrák sereg parancsnoka és mint Palermo kormányzója működött."[xxiii]

A szűkszavú gyászjelentés:

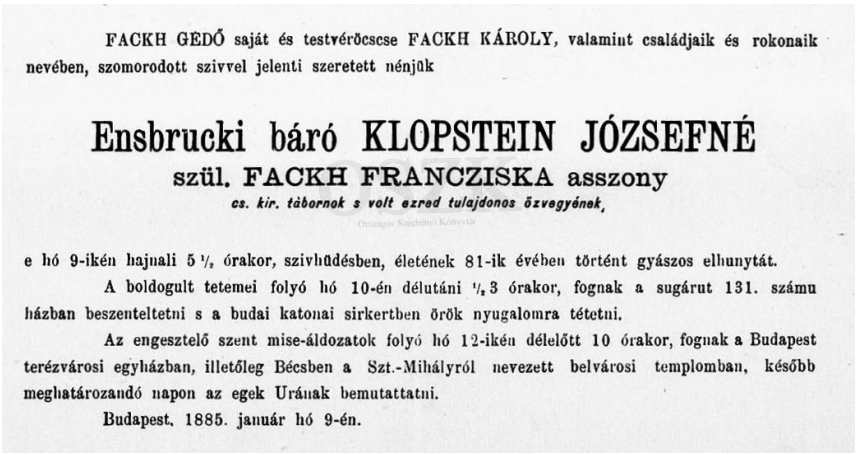

FACKH GEDŐ saját és testvéröcscse FACKH KÁROLY, valamint családjaik és rokonaik nevében, szomorodott szivvel jelenti szeretett nénjük

Ensbrucki báró KLOPSTEIN JÓZSEFNÉ

szül. FACKH FRANCZISKA asszony

cs. kir. tábornok s volt ezred tulajdonos özvegyének,

e hó 9-ikén hajnali 5 ½ órakor, szivhüdésben, életének 81-ik évében történt gyászos elhunytát.

A boldogult tetemei folyó hó 10-én délutáni ½3 órakor, fognak a sugárut 131. számu házban beszenteltetni s a budai katonai sirkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent mise-áldozatok folyó hó 12-ikén délelőtt 10 órakor, fognak a Budapest terézvárosi egyházban, illetőleg Bécsben a Szt.-Mihályról nevezett belvárosi templomban, később meghatározandó napon az egek Urának bemutattatni.

Budapest, 1885. január hó 9-én.

Elsőre – logikusan – azt hittem, hogy a hölgy azonos Carolus Fackh és Mihalkovics Viktória „Aemilia Anna Francisca" nevű lányával, aki 1803-ban született Pozsonyban. Aztán előkerült Klopstein báróné édesanyjának a gyászjelentése 1862-ből, és a vélelem megdőlt.

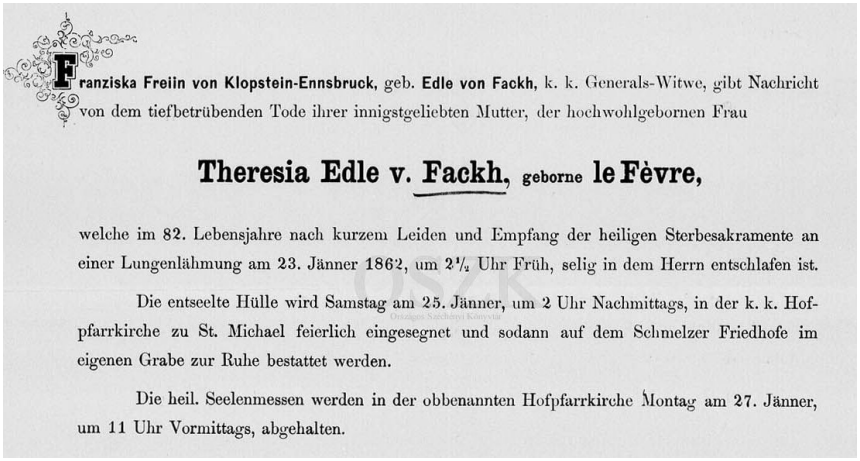

Franziska Freiin von Klopstein-Ennsbruck, geb. **Edle von Fackh,** k. k. Generals-Witwe, gibt Nachricht von dem tiefbetrübenden Tode ihrer innigstgeliebten Mutter, der hochwohlgebornen Frau

Theresia Edle v. Fackh, geborne le Fèvre,

welche im 82. Lebensjahre nach kurzem Leiden und Empfang der heiligen Sterbesakramente an einer Lungenlähmung am 23. Jänner 1862, um 2¼ Uhr Früh, selig in dem Herrn entschlafen ist.

Die entseelte Hülle wird Samstag am 25. Jänner, um 2 Uhr Nachmittags, in der k. k. Hofpfarrkirche zu St. Michael feierlich eingesegnet und sodann auf dem Schmelzer Friedhofe im eigenen Grabe zur Ruhe bestattet werden.

Die heil. Seelenmessen werden in der obbenannten Hofpfarrkirche Montag am 27. Jänner, um 11 Uhr Vormittags, abgehalten.

Ebből kiderül, hogy az édesanya leánykori neve Theresia le Févre volt, az apa pedig (logikai úton) szintén egy „nemes Fackh", szintén Bernát gyermeke, József és Carolus testvére, aki 1862-ben már nem élt.

Aztán persze – kicsit nehezen – előkerült Franciska születési anyakönyve is:

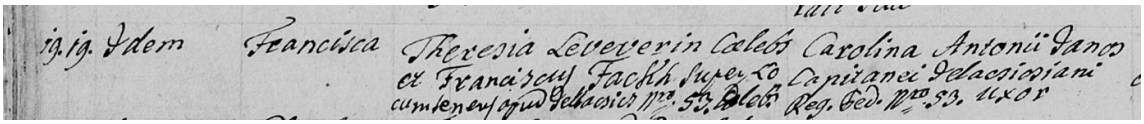

Eszerint 1805. augusztus 19-én keresztelték Eszéken.

A szöveg pontosan:

> Theresia Leveverin coelebs at Franciscus Fackh suprer(ior) locum tenens Jellacsicsiani No 53. coelebs. A keresztszülők: Carolina Antonii Janos capitanei Jellacsicsiani Reg. Ped. No. 53. uxor.

Magyarul:

> Theresia Levever hajadon és Franciscus Fackh az 53. Jelačić ezred főhadnagya nőtlen. A keresztszülők: Antoni János, az 53. Jelačić ezred kapitányának felesége, Carolina.

Azaz a szülők nem voltak összeházasodva, aminek lehetett az oka, hogy a fiatal főhadnagy erre nem kapott engedélyt a feletteseitől. Így Franciska gyerekkorában valószínűleg az édesanyja családnevét használhatta és csak később vehette fel a Fachk nevet. Ugyanakkor elismertségére utal, hogy a keresztanya egy magasabb rangú katona felesége volt.

A Wikipédia szerint az 53. ezredet Johannes Jelačić vezette, de őt nem szabad összetéveszteni a híres Joseph Jelačić apjával, Ferenc Jellacsics de Butin-nal (1746-1810), aki a 63. ezredet vezette.

> „Infanterieregiment No. 53 (1756/4) ungarisch: 1756 als „Simbschen-Infanterieregiment“ (Joseph Carl von Simbschen), 1763 Philipp Levin von Beck, 1768 Johann Leopold von Pálffy ab Erdöd, **1791 Johann Jelačić von Bužim → 1806** Infanterie-Regiment Nr. 53.”[xxiv]

Az persze rejtély, hogy a szülök hol ismerkedhettek meg? A „le Fevre” vagy „Lefevre” családnév Belgiumban a legelterjedtebb. Lehet, hogy Franciscus arrafelé (is) járt katonaként? (Később vettem észre a gyászjelentések közötti keresés során, hogy „Lefevre” nevű családok a XIX. században Magyarországon is éltek.)

Tehát Bernát harmadik fia (17) Franciscus, József és Carolus testvére. Érdekes, hogy 26 évvel korábban, 1779-ben Bernát fia József is Eszéken született, ami arra utal, hogy az apa, Bernát valószínűleg ott szolgált császári katonatisztként, és az egyik fia, Franciscus később is a városban maradt.

A báróné édesapját tehát megtaláltuk, de ki volt a férj?

Joseph Freiherr Klopstein von Ennsbruck,

> „Tábornagy és a Mária Terézia-rend lovagja, született Klausenburgban [m: Kolozsvár] 1764-ben [valójában 1763. decembrében], meghalt Palermóban 1824. augusztus 6-án.
>
> Miután katonai kiképzését a bécs-újvárosi katonai akadémián kapta, 1784. július 4-én zászlós kadétként a 27. számú gyalogezredbe helyezték. (…) 1792 márciusában áthelyezték a Lattermann gyalogezredhez, ahol 1799. június 21-én századossá léptették elő. Az ezreddel részt vett a korszak hollandiai és németországi hadjárataiban. (…)
>
> K.-t a Mária Terézia-rend lovagkeresztjével tüntette ki Károly főherceg generalisszimusz 1809. május 19-én kelt hadseregparancsával a messze fölényes ellenféllel szemben [az Enns folyó hidjánál] tanúsított vitézi ellenállásért, amelynek időtartama messze meghaladta a kapott parancsokat, s amely ráadásul a kitűzött cél teljes elérését segítette. Néhány nap múlva ezredessé is kinevezték, 1811-ben pedig bárói rangra emelték. K. 1813-ban, már vezérőrnagyként, Drezdánál és Lipcsénél harcolt. Olaszországban K. a hadtesttel bevonult Nápolyba; 1823-ban a 47. számú gyalogezred parancsnoka lett, de nem sokkal később Palermóban 60 éves korában meghalt.” [xxv]

Kis szerencsével megtaláltam a keresztelési anyakönyvet (Kolozsvár, 1763. december 29.). Mivel abban az időben más „Klopstein” nevű gyermeket nem kereszteltek Kolozsvárott, feltételezem, hogy a család eredetileg nem onnan származott. Az apa Carolus Klopstein, az anya Catharina Chinderin [valószínűleg Schindler].

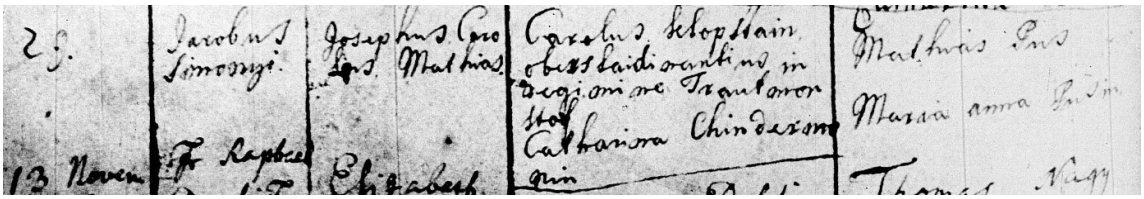

Látjuk, hogy Fackh Franciska 1805-ben született. Tegyük fel, hogy 17 évesen ment férjhez, akkor ez legkorábban 1822-ben történhetett, amikor a magasrangú katonatiszt férj már 58 (!) éves volt. Határozottan figyelemreméltó. Hol és milyen körülmények között ismerkedtek meg? Lehet, hogy Franciska édesapja (Franciscus Fackh) katonatársa volt Klopstein-nek? Nem kizárt, de nem is valószínű, mert Klopstein 1822-ben már Olaszországban hatcolt. Mi volt a házasság motívuma? Az tény, hogy a férj az esküvő után két évvel már meg is halt, így a báróné 1824-től 1885-ig hatvanegy éven át viselte az özvegységet. Nem egy irigylésre méltó szituáció.

Van itt más érdekesség is. Otto Nicolai egy „szeszélyes rondo”-t komponált Klopstein báróné asszonyság (született Fackh) tiszteletére.

„Otto Nicolai (Königsberg, 1810. június 9. – Berlin, 1849. május 11.) német zeneszerző, orgonaművész, karmester. A Bécsi Filharmonikus Zenekar alapítója, egyben 'A windsori víg nők' című operájával a romantikus vígopera műfajának megteremtője volt."[xxvi]

9. ábra: Otto Nicolai

A Fackh család történetét itt befejezem. Még bemutatom a Poeltenbergeket, akik miatt ebbe a kutatásban egyáltalán belekezdtem.

Poeltenberg Ernő

„Poeltenberg Ernő lovag (Ernst Poelt, Ritter von Poeltenberg; Pöltenbergi Pölt Ernő) (Bécs, 1808. február 20. – Arad, 1849. október 6.) honvéd vezérőrnagy, az aradi vértanúk egyike.

Gazdag osztrák szülők gyermekeként született, édesapja, Leopold Poelt von Poeltenberg, ügyvéd volt.

A bécsi Stephansdomban keresztelték meg:

Két leánytestvéréről van tudomásunk:

- Wilhelmina (1809 - Badacsony, 1887. június) alapítványi hölgy, a Szent Anna-rend tiszteletbeli tagja.
- Amália, akinek férje Fackh József az osztrák hadsereg ezredese volt, aki 1848-ban a honvédséghez lépett át, ahol tábornoki rangot nyert. Házasságukból [többek között]
    - Károly és
    - Gedő nevű

  fiaik születtek.]

10. ábra: Poeltenberg Ernő magyar egyenruhában

Poeltenberg Ernő felesége, Kakovszka (Kakowska) Paula lengyel származású asszony volt, aki Budán halt meg, 1874. november 13-án, 53 évesen. Három gyermekük született:

- Poeltenberg Leopold (1841–1862) Leopold hadnagy lett, és 1862-ben önkezével vetett véget életének.
- Poeltenberg Guido (1846, Pest-Buda – 1889) Guidó erdészeti tanácsos lett.
- Poeltenberg Ilona (1842–1922). Férje Fackh Gedő lett, aki az unokatestvére volt. Házasságukból három gyermek született:
    - Bothmer Jenőné Fackh „Jenny” Johanna, aki 1871-ben született Botfán és 1958. június 24-én Badacsonytomajon hunyt el, valamint
    - Elemér, aki Badacsonytomajon született 1875-ben és 1941-ben halt meg. Mindketten a Poeltenberg-Fackh kettős előnevet viselték. Harmadik testvérük, az 1869-ben született
    - Ernesztin fiatalon meghalt, 1887-ben.”[xxvii]

Katonai pályájának ismertetésétől eltekintek, álljon itt csupán utolsó mondata:

> „Szép deputáció megy Istenhez a magyarok ügyében reprezentálni!”.

Poelteneberg Wilhelmina és Kakowska Paula

A badacsonytomaji temetőben nyugszik Poeltenberg Wilhelmina (1816—1886), ki a vértanú tábornok édestestvére, és a három kiskorú árva egyik kijelölt gyámja volt.

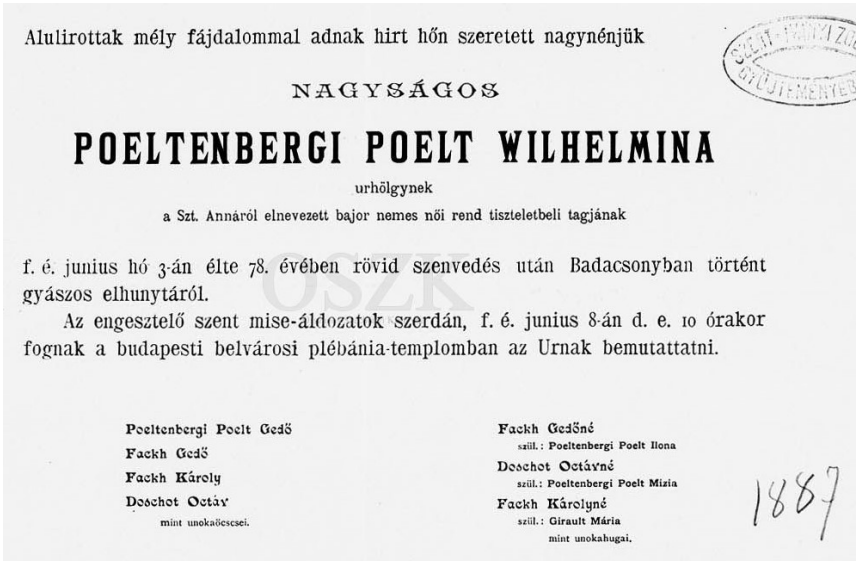

Alulirottak mély fájdalommal adnak hirt hőn szeretett nagynénjük

NAGYSÁGOS

POELTENBERGI POELT WILHELMINA

urhölgynek

a Szt. Annáról elnevezett bajor nemes női rend tiszteletbeli tagjának

f. é. junius hó 3-án élte 78. évében rövid szenvedés után Badacsonyban történt gyászos elhunytáról.

Az engesztelő szent mise-áldozatok szerdán, f. é. junius 8-án d. e. 10 órakor fognak a budapesti belvárosi plébánia-templomban az Urnak bemutattatni.

Poeltenbergi Poelt Gedő
Fackh Gedő
Fackh Károly
Deschot Octáv
mint unokaöcscsei.

Fackh Gedőné
szül.: Poeltenbergi Poelt Ilona
Deschot Octávné
szül.: Poeltenbergi Poelt Mizia
Fackh Károlyné
szül.: Girault Mária
mint unokahugai.

1887

Poeltenberg Ernő özvegye, Kakowska Paula (1822—1874) és Wilhelmina nővére 1864 után költöztek hazánkba. Az 1863-ban kitört lengyel felkelés sebesültjei az akkor ausztriai Galiciába menekültek. Az aradi vértanú özvegye Lemberg-i emeletes házában kórházat rendezett be, és ott ápolták a sebesülteket. Az osztrák hatóság kezdetben elnéző volt, de később cári nyomásra eljárást indított az özvegy és sógornője ellen. A sok zaklatás miatt leánya kérésére náluk telepedtek le.

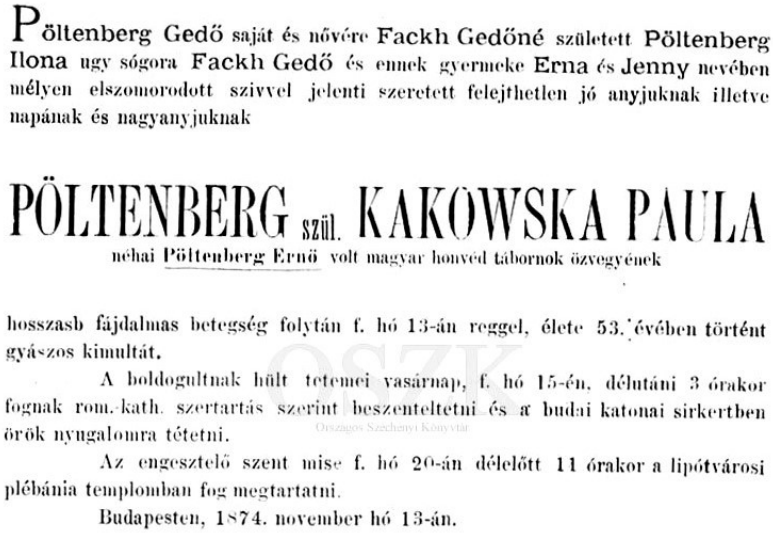

Pöltenberg Gedő saját és nővére Fackh Gedőné született Pöltenberg Ilona ugy sógora Fackh Gedő és ennek gyermeke Erna és Jenny nevében mélyen elszomorodott szivvel jelenti szeretett felejthetlen jó anyjuknak illetve napának és nagyanyjuknak

PÖLTENBERG szül. KAKOWSKA PAULA

néhai Pöltenberg Ernö volt magyar honvéd tábornok özvegyének

hosszasb fájdalmas betegség folytán f. hó 13-án reggel, élete 53. évében történt gyászos kimultát.

A boldogultnak hült tetemei vasárnap, f. hó 15-én, délutáni 3 órakor fognak rom.-kath. szertartás szerint beszenteltetni és a budai katonai sirkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent mise f. hó 20-án délelőtt 11 órakor a lipótvárosi plébánia templomban fog megtartatni.

Budapesten, 1874. november hó 13-án.

OSZK
Országos Széchenyi Könyvtár

Telki, 2025. február 5.

Réthy Imre

Végjegyzetek

[i] https://hu.wikipedia.org/wiki/Esterh%C3%A1zy_Nepomuk_J%C3%A1nos_(f%C5%91isp%C3%A1n)

[ii] https://de.wikipedia.org/wiki/Andreas_Fackh Fordítás: https://www.deepl.com/en/translator/

[iii] Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon, 3. kötet

[iv] https://real.mtak.hu/19258/1/R%C3%A9fi%20A.%20Husz%C3%A1r%20t%C3%B6rzstisztek.pdf

[v] https://adt.arcanum.com/hu/view/Kortars_1991_1/?query=%22fackh+j%C3%B3zsef%22&pg=460&layout=s

[vi] https://adt.arcanum.com/hu/view/NemzetiUjsag_1936_06/?query=%22fackh+oszk%C3%A1r%22&pg=334&layout=s

[vii] https://adt.arcanum.com/hu/view/NemzetiUjsag_1936_06/?query=%22fackh+oszk%C3%A1r%22&pg=334&layout=s

[viii] https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/szazadosok-az-184849-evi-szabadsagharcban-96F2/eletrajzi-adatok-989D/f-9B56/lovag-fackh-gedo-guido-9B58/

[ix] https://adt.arcanum.com/hu/view/ZalaiHirlap_2017_03/?query=%22Fackh+Ged%C5%91%22&pg=184&layout=s

[x] https://adt.arcanum.com/hu/view/VasmegyeVasNepe_1969_03/?query=%22Fackh+Ged%C5%91%22&pg=4&layout=s

[xi] https://adt.arcanum.com/hu/view/VeszpremiNaplo_2001_10/?query=%22Fackh+Ged%C5%91%22&pg=92&layout=s

[xii] https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1914_08/?query=%22fackh+jenny%22&pg=403&layout=s

[xiii] https://epa.oszk.hu/02900/02996/00005/pdf/EPA02996_artm_2016_5_054-059.pdf

[xiv] Krúdy Gyula: Bothmer kapitány, aki a sorssal és medvékkel birkózott

[xv] https://mandadb.hu/mandadb/webimage/1/9/1/6/7/2/pre_wimage/2014_43723_adf_bm_e.jpg

[xvi] https://adt.arcanum.com/hu/view/DunantuliNaplo_1999_10/?query=Czilchert+poeltenberg&pg=404&layout=s

[xvii] https://hu.wikipedia.org/wiki/Fackh_K%C3%A1roly

[xviii] https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Mikszath-mikszath-osszes-muve-2A85B/cikkek-es-karcolatok-5186-kotet-40CD5/1886-parlamenti-karcolatok-72-kotet-4E0CC/a-t-hazbol-marc-4-4E49C/iv-a-fackh-karoly-esete-4E4E6/

[xix] https://adt.arcanum.com/hu/view/Nemzet_1886_03/?query=Miut%C3%A1n+a+tisztelt+minisztereln%C3%B6k+%C3%BAr+v%C3%A1lasz%C3%A1ban+megnyugtatott+az+ir%C3%A1nt%2C+&pg=23&layout=s

[xx] https://pestbuda.hu/cikk/20220518_a_kozepkori_varkastelyok_ihlettek_az_egykori_fackh_villat_az_andrassy_uton

[xxi] https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KI-1931_12/?query=fackh%20leo&pg=407&layout=s

[xxii] https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiNaplo_1904_07/?query=%22fackh+j%C3%B3zsef%22+&pg=148&layout=s

[xxiii] https://adt.arcanum.com/hu/view/Nemzet_1885_01/?query=Az+elhalt+%C3%B6zvegye+volt+b.+Klopstein+t%C3%A1bornoknak%2C&pg=63&layout=s

[xxiv] https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_Infanterieregimenter_der_kaiserlich-habsburgischen_Armee_der_Fr%C3%BChen_Neuzeit

[xxv] Klopstein von Ennsbruck, Joseph Freiherr – Wikisource

[xxvi] https://hu.wikipedia.org/wiki/Otto_Nicolai (A kép forrása ugyanez.)

[xxvii] https://hu.wikipedia.org/wiki/Poeltenberg_Ern%C5%91